

*Крейдич І.М.,
д.е.н., проф. кафедри теоретичної та
прикладної економіки НТУУ «КПІ»
Вістяка Г.І.,
здобувач кафедри теоретичної та
прикладної економіки НТУУ «КПІ»,
ст. викладач кафедри фінансів підприємств,
Академії муніципального управління*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Статтю присвячено науковому обґрунтуванню теоретичних аспектів визначення сутності поняття «економічна політика підприємства» та її складових в умовах динамічних змін економічного середовища.

Стаття посвячена науковому обґрунтуванню теоретичних аспектів визначення сутності поняття «экономическая политика предприятия» и ее составляющих в условиях динамических изменений экономической среды.

The article is devoted to the scientific substantiation of the theoretical aspects of defining the essence of the concept of economic policies of the enterprise and its components in terms of dynamic changes in the economic environment.

Постановка проблеми. Базовим елементом спрямованості діяльності підприємства є його економічна політика, на основі якої будуються взаємовідносини. Зазвичай економічну політику прийнято розглядати на макрорівні, однак в силу тенденцій розвитку умов вільного господарювання та необхідності підприємств самостійно приймати стратегічні та управлінські рішення, швидко адаптуватися до змінних умов зовнішнього середовища, набуття ними гнучкості внутрішніх господарських операцій дослідження питань економічної політики розвитку підприємства набуває вагомого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблематики формування та реалізації економічної політики підприємства займаються досить багато вчених, зокрема, таких як В.В. Нотченко, В. Мюллер, Х. Ульріх, Ю. Лукашевич, В.Г. Золотогоров, М.Х. Мескон, М. Альберт, Г.Г. Савіна, Л. Абалкін, О. Волков, І. Ансофф, Ф. Хедоурі та ін.

Мета статті. Метою статті є дослідження теоретичних аспектів поняття економічної політики підприємства, оскільки сучасний розвиток економіки вимагає від підприємств пошуку все нових можливостей економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. На думку Ю. Лукашевич, формування економічної політики підприємства є найважливішим завданням його функціонування на перспективу. Підприємствам в умовах жорсткої конкуренції та ситуації, що швидко змінюється, доводиться не тільки зосереджувати увагу на стані внутрішнього середовища підприємства, але й розробляти довгострокову політику, яка дозволяла б їм вести діяльність адекватно до зовнішніх змін. Стабільність діяльності підприємства, досягнення конкурентних переваг, зміцнення позиції підприємства на ринку – все це досягається шляхом впровадження раціонально і виважено розробленої економічної політики суб'єкта господарювання [1, с.1].

Одним з основних напрямків підвищення ефективності діяльності підприємства є розробка та реалізація його економічної політики. Для того, щоб говорити про можливі напрями розвитку підприємства за рахунок реалізації його економічної політики, варто докладніше зупинитися на сучасних підходах до розуміння цієї економічної категорії.

Широко розповсюджена думка, що категорія «економічна політика» є прерогативою держави та державних органів влади. Так, в економічних словниках подано визначення політики, як діяльності виключно держави та державних установ у відповідності із цілями та інтересами країни [2, с.402; 3, с.807]. У відповідності з цим підходом економічна політика поділяється на фінансово-кредитну, податкову, соціальну, промислову, інноваційну, інвестиційну, структурну та ін. Водночас, тими ж самими авторами визнається, що підприємство може здійснювати, наприклад, власну маркетингову політику [4, с.806]. Такий підхід виключає можливість підприємств самостійно визначати цілі, а відтак і розробляти стратегію, і вступає у протидію з принципами вільного господарювання.

Аналіз вітчизняної та закордонної літератури з питань формування економічної політики підприємств (табл. 1), дозволив зробити висновки про неоднозначність підходів щодо визначення сутності економічної політики.

На нашу думку, жодне з запропонованих визначень «економічної політики» не відображає повністю її сутності, а також автори розглядають економічну політику лише як інструментарій управління, а саме: як сукупність задач, цілей, засобів, способів, напрямів, пріоритетів, орієнтирів розвитку підприємства, спосіб досягнення цілей, загальне керівництво до дій та прийняття рішень співробітниками підприємства. Найчастіше дана категорія зустрічається в працях, що присвячені проблемам державного управління.

В економічній літературі вже прижилася категорія «політика» у сполученні з такими визначеннями, як кадрова, асортиментна, фінансова, цінова, інноваційна, інвестиційна та інші.

Таблиця 1

Трактування поняття економічна політика підприємства

Автор	Дефініції
В.В. Нотченко	Економічна політика підприємства – це система базових положень (елементів), що зумовлені інтересами певних категорій індивідуумів або їх груп, які визначають особливості діяльності, поведінки підприємницької структури; що впливають на склад та характеристики елементів внутрішнього середовища підприємницької структури та її взаємодія з економічними агентами внутрішнього та зовнішнього середовища.
В.Г. Золотогоров	Економічна політика визначає напрями і методи діяльності підприємства, його стиль та поведінку [4].
М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі	Політика підприємства є певним етапом стратегічного планування і пов'язана з такими діями керівництва, які полегшують досягнення цілей [5].
Г.Г. Савіна	Соціально-економічна політика підприємства, як виробничої системи, являє собою сукупність певних правил і процедур з реалізації довгострокових управлінських рішень (стратегії) у поточному періоді, орієнтованих на клієнта, і базується на суспільних цінностях [6].
Л. Абалкін	Розглядає політику як систему дій, спрямовану на досягнення цілей [7].
О. Волков	Пропонує розуміти під економічною політикою форми і методи відстежування і підтримання пріоритетів досягнення основних цілей підприємства [7].
І. Ансофф	Політика – це можливе рішення і стосовно стратегії вона є "оболонкою", в середині якої розробляються і приймаються стратегічні рішення [7].
В. Мюллер., Х. Ульріх	Економічна політика підприємства представляє собою систему чітко сформульованих, незалежних від часу принципів, під впливом яких рішення і повсякденна діяльність підприємства набувають того чи іншого напрямку [8].

Однак усі названі види політики є, по суті, складовими загальної економічної політики підприємства, що характеризуються такими двома ознаками:

1) Економічна політика підприємств формується як інструмент реалізації стратегії підприємства.

2) Економічна політика підприємства складається з окремих складових (елементів), в основі яких знаходиться принцип використання певного економічного ресурсу (праця, сировина, фінанси, технологія, інформація та інші) [6, с.925-926].

Якщо досліджувати категорію «політика» на рівні держави, то така політика завжди має соціальну спрямованість. На рівні виробничо-економічних систем найбільш важливими соціальними факторами є споживча і суспільна думка про підприємство і його продукт чи послугу в цілому.

Зазначимо, що причина, з якої категорія «економічна політика підприємства» поки не знайшла свого гідного місця у вітчизняній науці і прикладній економіці, полягає у надмірному законодавчому та нормативному регулюванні господарської діяльності підприємств [6, с. 926].

В більшості випадків поняття «економічна політика» застосовується для визначення напрямків економічної діяльності країни, в межах підприємства часто використовується поняття «економічна стратегія». На нашу думку, термін «економічна політика» повинен мати місце в процесі управління господарсько-економічною діяльністю підприємства, оскільки економічна політика є поняття більш широке, ніж економічна стратегія. Економічна стратегія, в свою чергу, виступає як складова економічної політики.

Вважаємо, що економічна політика підприємства – це сукупність заходів і методів управління підприємства, яка включає в себе маркетингову, інноваційну, інвестиційну, кадрову, фінансову та інші політики у відповідності до економічної стратегії підприємства.

Економічна політика підприємства поділяється на зовнішню та внутрішню. Зовнішня економічна політика зорієнтована на забезпечення прийняття та виконання адекватних управлінських рішень відповідно до змін зовнішнього середовища.

Завданням внутрішньої економічної політики підприємства є забезпечення сталого розвитку підприємства завдяки підвищенню ефективності реалізації фінансової, інвестиційної, інноваційної політик, покращення кадрового забезпечення, успішної реалізації маркетингових програм та ін..

Доцільно розглянути класифікацію видів економічної політики підприємства та їх взаємозв'язок з господарсько-економічною діяльністю підприємства (рис. 1).

Виходячи з тверджень та видів економічної політики підприємства, можна зробити висновок, що для кожного сучасного підприємства в сучасних умовах нестабільного середовища є необхідним розроблення і запровадження раціональної економічної політики розвитку з метою досягнення ефективних результатів своєї діяльності та конкурентоспроможності підприємства.

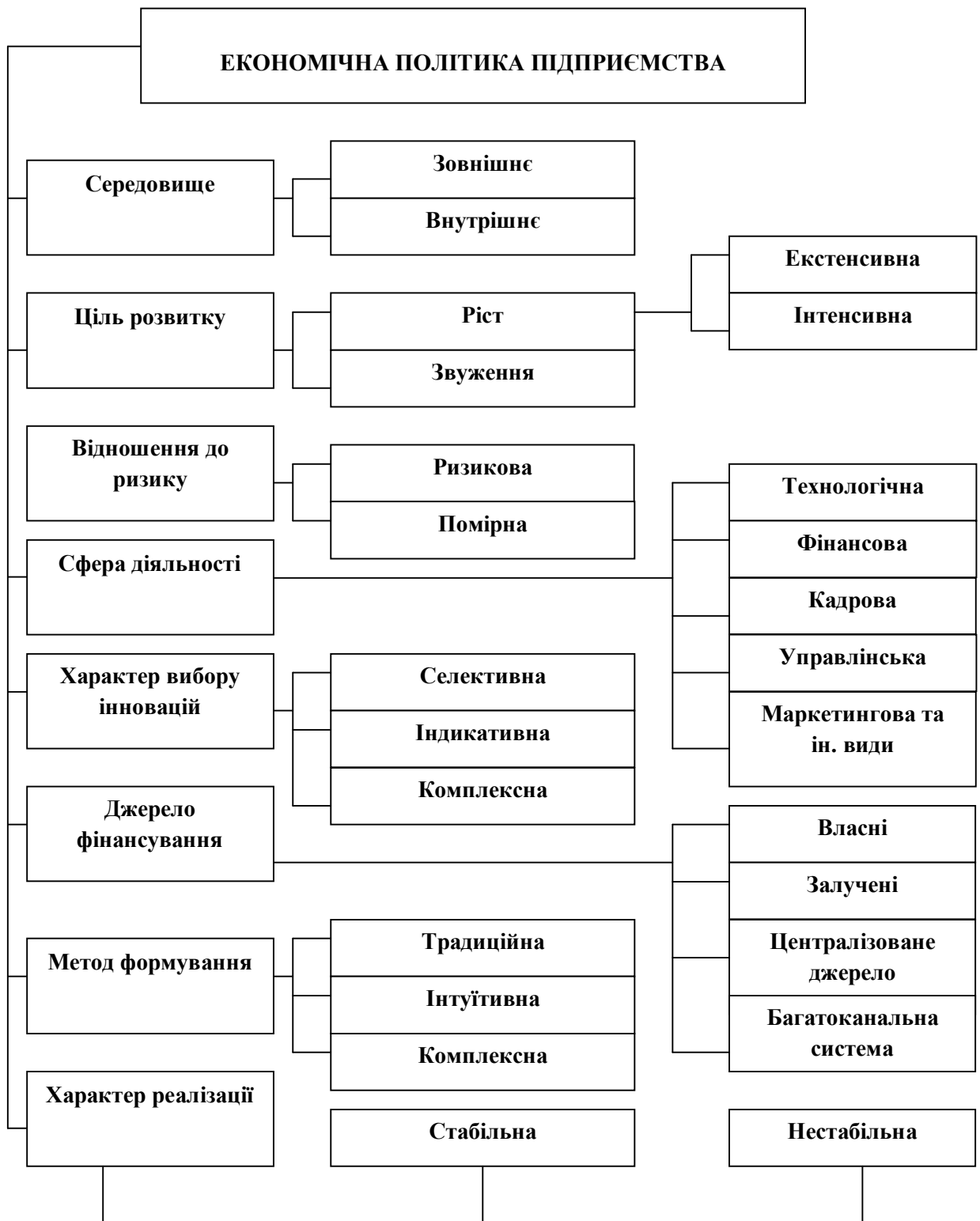

Рис. 1. Види економічної політики підприємства

Економічна політика підприємства, як будь-яка система, має свій об'єкт та суб'єкт. Об'єктом економічної політики підприємства є потреби та інтереси власників підприємства.

Суб'єктом економічної політики підприємства, який формує і здійснює економічну стратегію, є власне керівництво та співробітники підприємства.

Економічна політика розвитку певного виду господарської діяльності повинна враховувати особливості галузі та інші властиві тільки певному виду господарсько-економічної діяльності чинники негативного та позитивного впливу.

Висновки. Отже, економічна політика розвитку підприємств – це система положень та елементів, що зумовлені інтересами та потребами певних категорій індивідуумів або їх груп, які визначають особливості господарсько-економічної діяльності підприємства і впливають на склад та характеристики елементів внутрішнього середовища підприємства та її взаємодію з суб'єктами внутрішнього та зовнішнього середовища з метою задоволення потреб споживачів конкретної галузі економіки.

Розроблення економічної політики розвитку торкається як концептуально-підприємницьких, так і організаційно-процедурних аспектів стратегічного розвитку підприємства і, отже, реалізує свою функцію через загальний та функціональний менеджмент.

Метою економічної політики розвитку підприємства є створення умов для забезпечення ефективної діяльності підприємства на основі підвищення його конкурентоспроможності і конкурентоспроможності продукції, робіт, послуг. Для забезпечення високої ефективності економічної політики при її проведенні повинні дотримуватися певні принципи.

Використані джерела інформації:

1. Лукашевич Ю. Проблеми сутності та змісту маркетингової політики підприємства / Ю. Лукашевич. – С. 1-10
2. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь. – 2-е изд., испр./Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – М, 1999. – 479 с.
3. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2. / Редкол.: С.. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001 – 848 с.
4. Золотогоров В.Г. Энциклопедический словарь по экономике / В.Г. Золотогоров. – Мн.: Полымя, 1997. – 571 с. .
5. Мескон М.Х. Основы менеджмента: Пер. с англ./ М.Х.Мескон, М. Альберт, Ф.Хедоури. – М.: Дело, 1992. – 702 с.
6. Савіна Г.Г. До питання адаптивного функціонування виробничих систем у контексті їх соціально-економічного розвитку – С. 925-927
7. Корнієв В.Л. Державне управління ціноутворенням на підприємстві в умовах вітчизняного ринку / В.Л. Корнієв // Держава і регіони. -2003. – (Серія Економіка; вип.3)
8. Пастухова В.В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність: Монографія / В.В. Пастухова– К.: Київ.нац.торг.-екон.ун-т, - 2002. – 302 с.
9. Йохна М. А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 400 с.